

BOGANMELDELSER

JUL. SCHOVELIN: **Landmandsbanken 1871—1921.** 439 Sider
+ Bilag. København 1921.

Der er det gode ved denne i det ydre saa skønne og stilsikre Bog, at der, hvor Forf. synes det morsomme hører op, vil utvivlsomt mangen Læser finde, at det i dybere Forstand spændende begynder. Det hedder saaledes S. 295: „Hvad derefter skal berettes, er vel lærerigt og nyttigt, men tungt af Tal og tørt af Brist paa dramatisk Omskiftelighed. En statistisk Paavisning har vel altid sit uomtvistelige Værd, kan paaregne den Kyndiges Opmærksomhed, endog efter Omstændighederne vække hans Forbavselse og Beundring; men den taler ikke til Indbildningskraften, nærer ikke Sindet, fanger ikke umiddelbart Interessen“. Ja, ja, det er nu naturligvis en Smags Sag; men det kunde dog hænde, at selv den lidet kyndige med „hvad herefter skal berettes“: Historien om hvordan en Mand ved Klogskab, ved Flid og ved urokkelig Hæderlighed skaber et Stortværk af Fantasters flyvende Vid, vilde føle Sindet mere næret og Interessen mere fanget end ved den højst dramatiske og paa sin Vis velskrevne Fremstilling af, hvordan Gedalia og Frederiksen fik Idéen til en Bank, der ved Is. Glückstadts Arbejde gennem fyrretyve Aar blev til Landmandsbanken, som vi nu kender den. Mangen Enkelthed i disse Billeder af Gedalia, Joseph Michaelsen og

BOGANMELDELSER

JUL. SCHOVELIN: **Landmandsbanken 1871—1921.** 439 Sider
+ Bilag. København 1921.

Der er det gode ved denne i det ydre saa skønne og stilsikre Bog, at der, hvor Forf. synes det morsomme hører op, vil utvivlsomt mangen Læser finde, at det i dybere Forstand spændende begynder. Det hedder saaledes S. 295: „Hvad derefter skal berettes, er vel lærerigt og nyttigt, men tungt af Tal og tørt af Brist paa dramatisk Omskiftelighed. En statistisk Paavisning har vel altid sit uomtvistelige Værd, kan paaregne den Kyndiges Opmærksomhed, endog efter Omstændighederne vække hans Forbavselse og Beundring; men den taler ikke til Indbildningskraften, nærer ikke Sindet, fanger ikke umiddelbart Interessen“. Ja, ja, det er nu naturligvis en Smags Sag; men det kunde dog hænde, at selv den lidet kyndige med „hvad herefter skal berettes“: Historien om hvordan en Mand ved Klogskab, ved Flid og ved urokkelig Hæderlighed skaber et Stortværk af Fantasters flyvende Vid, vilde føle Sindet mere næret og Interessen mere fanget end ved den højst dramatiske og paa sin Vis velskrevne Fremstilling af, hvordan Gedalia og Frederiksen fik Idéen til en Bank, der ved Is. Glückstadts Arbejde gennem fyrretyve Aar blev til Landmandsbanken, som vi nu kender den. Mangen Enkelthed i disse Billeder af Gedalia, Joseph Michaelsen og

N. C. Frederiksen kan være fornøjelig nok, men som Helhed giver de lidet nyt, og den Plakat, Forf. ved Indgangen til Bogen har hængt op med Paaskriften: „Publikum anmodes om ikke at skyde paa Pianisten“, kan ikke hindre en Anmelder i at udtale, at disse lange Beretninger om Stifterne og Stiftelsen, isprængt Oste-Aagaards Historier og Citater fra Drachmanns „Engelske Socialister“ i sin forskrækkelige Udtværelse rent ud sagt af og til er kedelige.

Dog alt dette er mindre væsentligt; det er og bliver Kuriositeter mod Fremstillingen af Is. Glückstadt og hans Arbejde; og om end man her kunde have ønsket mere, er der dog givet et Billede, der i højeste Grad baade fanger Interessen og nærer, ja mætter Sindet: Først Is. Glückstadt selv, tillidsvækkende, snarraadig og snildrig; men især trofast; trofast som Menneske og urokkelig trofast mod sit Arbejde; skabende af intet den store Bank, Nordens største. Mange Citater tilgiver man Forf. for disse dejlige Linjer af Kierkegaard: Thi Haabet er en vinkende Frugt, der ikke mætter, Erindringen er en kummerlig Tærepeng, der ikke mætter, men Gentagelsen er det daglige Brød, der mætter med Velsignelse; utvivlsomt karakteriserer disse Linjer af en Arbejdets Højsang til Fuldkommenhed Is. Glückstadt.

Og saa handler Bogens sidste Del om det Værk, der blev skabt: Frihavnen først og siden Det østasiatiske Kompagnis store Eventyr, og ind derimellem Foretagender som Det danske Kulkompagni, Københavns Flydedok, Nordiske Kabel- og Traadfabriker o. s. v. Disse store Foretagender kom saa at sige til Banken, da den selv var bleven stor. Fortræffeligt viser Forf., hvorledes Is. Glückstadts Hovedinteresse laa i det rent bankmæssige: Kassekredit, Valutahandelen, Forretningen med Obligationer og Emission af Statslaan o. s. v., medens han navnlig i Bankens første Aar lægger ringe Vægt paa, at hans Bank skal deltage i Skabelsen af nye Foretagender. Og hvor er ikke disse Linjer af Prospektet for Østasiatisk Kompagni,

som H. N. Andersen aftrykker i sit „Tilbageblik“, betegnende for Glückstadts Trang til at føle den faste Jord under Fødderne:

„Efter de Resultater, Firmaet Andersen & Co.'s Forretninger hidtil have udvist, og efter de Kalkuler over Dampskibenes Drift, som ere udarbejdede af nævnte Firma og Firmaet C. K. Hansen her, og som henligger til Efter-syn i Landmandsbanken, tør der paaregnes et Udbytte til Aktionæerne af ca. 8 0/0 p. a.“

Saadan var Glückstadt og — saadan var Tietgen ikke. Med Rette anvender Forf. megen Flid og megen Plads til at belyse Forholdet og Forskellen mellem de to Mænd. Man kan finde det mærkeligt, at han ikke har gjort det tidligere, naar Lejlighed gaves, f. Eks. i Skriftet om Privatbanken 1857—1907, og det kan vække nogen Forbavselse, at det Billede af Tietgen, som er givet der, nu i Bogen om Landmandsbanken er blevet stærkt retoucheret til Tietgens Ugunst. Men dette gælder ogsaa P. N. Damm; denne Omvurdering foretages overhovedet baade med Personerne og Institutionerne og deres Betydning for Land og Folk. Læs f. Eks. disse Slutningslinjer af Bogen om Privatbanken (S. 158): „Tæt op ad hverandre ligger nu fra Kongens Nytorv til Knippelsbro Landets 4 Hoved-Banker, som de 4 Kamre i det Hjerte, der driver Pengenes „Blod“-Strøm ud i det hele Samfunds Aarer. Men medens de andre klumper sig sammen paa Kanalens Byside, skottende tavst og vagtsomt til hinanden, gemmende sig halvt i Byens Gader, saa hæver Privatbankens Hus sig i ensom Højde paa den gamle Kongeborgs Ø, løfter sine Gavle og Tinder frit op til alle Sider og „ser sig ud“ over Børsen og Havnen — selv et Sæde for Handel og Skibsfarts Fremme, en By-Næringernes Borg, et Dannevirke for dansk Erhvervsliv“, og sammenlign Skumringsbilledet af disse i Byens Gader halvgemte, tavst skottende Banker med dette vældige Flod- og Bjerglandskab, der i Bogen om Landmandsbanken skal beskrive denne Banks Udvikling

(S. 297): „Floden flyder fra nu af roligt videre og videre, stadig bredere og bredere, dybere og dybere, en vældig Strøm, som tilsidst kan bære en Flotille af store Foretagender frem paa sin Vej. Og aldrig siden er dens Løb blevet spærret af Bjerge, hindret af Klippeblokke, tvunget til at svinge og bugte sig i store Omveje. Tværtimod har den flydt roligt og majestætisk langs lave Bredder, gennem frugtbare Landskaber — en Danskens Vej til Ros og Magt!“

Imidlertid, Forf. giver selv (S. 397) en Forklaring paa disse Forskydninger i hans Vurdering, der gaar ud paa, at han skal i en vis Afstand fra Begivenheder saavel som fra Mennesker og Ting for at kunne opfatte dem som Helheder og derefter kunne belyse og bedømme dem. Saa længe han er nær inde paa dem og navnlig jo større de er, desto vanskeligere falder en saadan Bedømmelse Forf.; hans „Hoved blændes“; ja der staar virkelig: „saalænge Ens Hoved er blændet og forvirret af det nylig Oplevedes overvældende og farvestraalende Styrke, vil en saadan Vurdering være halsløs Gerning. I hvert Fald naar man forsøgte paa at fremstille den som objektiv“.

De sidste 10 Aar af Landmandsbankens Tilværelse er da heller ikke bedømt, kun beskrevet igennem en Række Tal-Oversigter over dens bankmæssige Virksomhed hjemme og ude. En Sammenligning gennem Aarene forstyrres her ved den stærke Foringelse i Pengenes Værdi, og Forf. har da til bedre Forstaaelse af Tallene meddelt sammenlignende Oversigter over Landmandsbankens og de øvrige Storbanks Virksomhed. Ved denne Beskrivelse af de vældige Beløb, der passerer gennem den store Bank, har Forfatteren paa virkningsfuld Maade skabt en Baggrund for sin afsluttende Skildring af dens samfundsmæssige Stilling, knyttet som den er med de stærkeste Baand til det hele Samfunds Velfærd, og af de Pligter, som derigennem paalægges den som Institution og personligt hviler paa og er anerkendt af de Mænd, der leder den.

Og kan man end synes, at Forf. undertiden af sin Skrivefærdighed lader sig forlede til at beruse sig i Ord, saa maa man indrømme, at han som Skribent har naaet det fuldkomne i den Maade, hvorpaa han gennem Slutningscitatet paa én Gang hilser den jubilerende Bank som Institution og de to Mænd — Fader og Søn — hvis Arbejde har været bestemmende for Bankens Vækst gennem de halvtredsindstyve Aar.

E. C.

L. ESTRUP: *Vor Tids industrielle Udvikling*. Udgivet af Komitéen til Belysning af Statsmonopoler. I Kommission hos Gad. Kbhvn. 1921.

Efterhaanden som den offentlige Interesse har forskudt sig fra Problemerne om Statsmonopolet til Problemer som Bedriftsraad, Kontrol med Erhvervslivet o. l., har den ovennævnte Komité delvis ændret sit Formaal i Overensstemmelse hermed; og nu da den store Afslappelse og Krise har medført Desorientering og Tvivl med Hensyn til social og økonomisk Nyordning, har Komitéen udsendt Estrups lille Bog, ud fra den Opfattelse, at vil man have noget Holdepunkt i sine Gætterier om Fremtiden, maa man kende det der er gaet forud.

For Størstedelen maa en saadan Redegørelse indskrænke sig til Referat, men Forfatterens Selvstændighed giver sig dog Udslag i det Stof, han vælger ud af den uhyre Dyngge, der hedder den nyeste Historie. Estrup har faaet meget Stof med, og det er tilrettelagt klart og overskueligt, selv om dets Vægtfylde naturligvis i Længden tynger Fremstillingen noget; Skriftet egner sig fortrinligt til Studiebrug (f. Eks. i „Studiekrese“), hvor man kun tager en vis Portion ad Gangen og gennemtænker eller gennemdebatterer den.

Skriftet omhandler Industrien; men Forfatteren er dog